

Skatteutskottets yttrande

1983/83:4 y

över förslag om höjning av den särskilda oljeavgiften m. m. (prop. 1983/84:62)

Till näringsutskottet

Sedan näringsutskottet berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:62 om fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. samt för investeringar inom energiområdet i vad avser lagförslagen och följdmotioner får skatteutskottet anföra följande.

I propositionen föreslås en höjning av den nu gällande avgiften för oljeprodukter med 10 kr. per kubikmeter, varav 4 kr. är avsedda för oljeersättningsfonden, 2 kr. för energiforskningsfonden och 4 kr. för åtgärder mot försurning. Vidare föreslås att avgiften skall omfatta även bensin och kol och att en ny avgift skall införas för elektricitet från kärnkraftverk. Avgiften på bensin, som föreslås utgå med 6 öre per liter, är avsedd att fördelas så att 1 öre tillförs oljeersättningsfonden, 2 öre oljeprospekteringsfonden och 3 öre energiforskningsfonden. Avgiften på kol – 10 kr. per ton – och elektricitet från kärnkraftverk – 0.2 öre per kWh – föreslås i sin helhet tillfalla energiforskningsfonden.

Syftet är att återställa inflödet av pengar till fonderna och till åtgärderna mot försurning och att finansiera kostnaderna för investeringsprogrammet för år 1984.

För att förbättra överblicken över systemet förordar energiministern att behållningen av fonderna tillförs en inkomsttitel på statsbudgeten benämnd Särskild avgift på oljeprodukter, m. m. Förslaget innebär dessutom en fullständig samordning av avdragsreglerna i lagen om särskild avgift för oljeprodukter – som i fortsättningen skall benämnas lagen om särskild avgift för oljeprodukter och kol – och motsvarande bestämmelser i energiskattelagen. Avgiften på elektricitet från kärnkraftverk föreslås bli reglerad i en särskild lag, som utformats efter förebild av lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft.

Samtliga borgerliga partier – m i motion 184 av Erik Hovhammar m. fl., fp i motion 183 av Ingemar Eliasson och Kjell Johansson och c i motion 185 av Tage Sundkvist m. fl. – har kritiserat propositionen för avsaknaden av en redovisning av medelsbehovet och en beräkning av den förväntade inkomstökningen. C och fp accepterar i och för sig att de berörda ändamålen finansieras med avgifter, medan m anser att avgiften bör avskaffas och att projekten framdeles bör finansieras genom specifika anslag över statsbudgeten.

Vad gäller avgiftsbeläggningen av de olika energislagen motsätter sig alla de borgerliga partierna att en avgift införs för bensin. I motion 177 av Lars

Werner m. fl. (vpk) accepteras avgiften på bensin men motionärerna yrkar att inkomsterna av den skall fördelas på ett annat sätt än som föreslagits i propositionen.

Erik Hovhammar m. fl. (m) yrkar i motion 184 även avslag på avgiftshöjningen för olja och på de nya avgifterna för kol och elektricitet från kärnkraftverk. Vpk yrkar att höjningen för olja skall begränsas till 8 kr. per kubikmeter och fördelas annorlunda än som föreslagits i propositionen. Beträffande kol accepterar vpk avgiften men anser att också den skall användas på ett annat sätt än enligt förslaget i propositionen. När det gäller elektricitet från kärnkraftverk yrkar vpk en högre avgift, nämligen 0,5 öre per kWh och en annan användning än enligt propositionen. Slutligen har vpk begärt ett uttalande av riksdagen att någon avgift på naturgas inte bör komma i fråga ens på längre sikt.

Utskottet vill inledningsvis erinra om sitt uttalande i samband med ett tidigare förslag till höjning av den särskilda oljeavgiften (SkU 1982/83:3 y). I yttrandet uttalade utskottet bl. a. följande.

Skatteutskottet vill först konstatera att tre olika utskott har behandlat frågor rörande den särskilda oljeavgiften under 1982. Tidigare under detta år har näringsutskottet, skatteutskottet och försvarsutskottet behandlat olika ändringar av denna avgift i yttranden eller betänkanden. Detta förhållande i förening med de principiella invändningar som förs fram i motion 99 understryker behovet av en sådan klarare gränsdragning mellan utskottens kompetensområden i fråga om skatter och avgifter som utskottet förordat i annat sammanhang.

Beträffande den aktuella avgiftshöjningen är det uppenbart att näringsutskottets prövning av frågan om särskilt stöd till torveldade anläggningar är beroende av möjligheten att finansiera ett sådant stöd. Av propositionen framgår att oljeersättningsfonden skall tillföras ett engångsbelopp på 200 milj. kr. genom att den särskilda oljeavgiften höjs med 13 kr. per kubikmeter. Däremot framgår det inte att någon sänkning av avgiften skall äga rum när fonden väl fått sina medel. Skatteutskottet finner det högst sannolikt att det senare kan uppstå andra medelsbehov på energisektorn som kan behöva tillgodoses genom den nu föreslagna avgiftshöjningen.

Utskottet vill emellertid mot bakgrund av de ovan angivna konsekvenserna ifrågasätta om inte systemet med avgiftsfinansierade fonder på längre sikt bör ersättas med generella skatter och anslag över budgeten. Såväl möjligheterna till överblick över statens finansieringsmetoder som riksdagens utgiftskontroll skulle enligt skatteutskottets mening vinna på en sådan åtgärd.

Mot bakgrund av detta yttrande anser skatteutskottet att den föreslagna samordningen med energiskattelagen är en positiv åtgärd. Även den aviserade redovisningen i statsbudgeten av behållningen på fonderna finner utskottet vara ett steg i rätt riktning. Beträffande förslaget om en höjning av avgiften på nu avgiftsbelagda produkter och en utbyggnad av avgiften till att avse nya produkter vill utskottet, nu liksom tidigare, stryka under behovet av en klarare gränsdragning mellan skatter och avgifter och framhålla att

specialdestinering av skatter bör undvikas. Utskottet vill emellertid f. n. inte motsätta sig att de angivna ändamålen avgiftsfinansieras på sätt som föreslagits. Om näringsutskottet anser att medel bör tillskjutas för dessa ändamål i den omfattning som begärs, bör näringsutskottet enligt utskottet även tillstyrka att avgiften höjs och byggs ut i enlighet med energiministerns förslag. Näringsutskottet bör således i så fall, enligt skatteutskottets mening, tillstyrka propositionen och avstyrka såväl de borgerliga partiernas avslagsyrkanden som vpk:s yrkanden om andra avgiftsnivåer än de som föreslagits i propositionen.

I propositionen uttalar energiministern som sin mening att en avgift på sikt bör införas även på naturgas. Avsikten är dock inte att riksdagen nu skall ta ställning till denna fråga. Utskottet finner inte heller skäl till ett ställningstagande i detta sammanhang, och vpk:s yrkande på denna punkt bör således enligt utskottet inte föranleda någon åtgärd.

Göran Riegnell m. fl. (m) har i motion 1195 från föregående riksmöte, vilken hänvisats till skatteutskottet, yrkat att riksdagen skall ge till känna att avgift inte skall utgå för olja som används i fartyg i växeltrafik. Motionen, som torde vara tillgodosedd genom förslaget i propositionen om en samordning av avdragsreglerna med energiskattelagens bestämmelser, bör enligt utskottet behandlas i anslutning till propositionen. Utskottet överlämnar därför motionen till näringsutskottet.

Stockholm den 1 december 1983

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s)*, Karl Björzén (m)*, Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s) och Ewy Möller (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande meningar

1. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Mot bakgrund" och slutar på s. 3 med "i propositionen" bort ha följande lydelse.

Av utskottets yttrande 1982 framgår att systemet med avgiftsfinansierade fonder bör ersättas med generella skatter och anslag över budgeten. Denna ståndpunkt hävdades ännu mera bestämt av m:s ledamöter i utskottet i en

avvikande mening till yttrandet. Redan av denna anledning anser utskottet att förslaget om en höjning och utbyggnad av avgiften bör avslås.

Därtill kommer det anmärkningsvärda förhållande som påpekats i motion 184, att det i propositionen inte redovisas någon beräkning av de intäktsökningar som kan följa av avgiftsökningarna. Även medelsbehovet är mycket bristfälligt redovisat. En grov överslagsberäkning ger vid handen att avgiftshöjningarna torde inbringa uppskattningsvis 450 milj. kr. per år. Det föreligger enligt utskottets uppfattning inte något behov av en så kraftig, ytterligare beskattning av energi.

Vad särskilt gäller den föreslagna avgiften för bensin vill utskottet erinra om att avgift utgick även för bensin fram till den 1 juli 1982 då den avskaffades i samband med att bensinskatten höjdes med motsvarande belopp. Att återinföra avgiften för bensin så kort tid efter dess avskaffande tyder på dålig planering. Då det som nämnts inte heller visats att avgiften svarar mot något utgiftsbehov kan utskottet inte frigöra sig från misstanken att regeringens avsikt är att något kompensera den uteblivna skattehöjningen på bensin det senaste halvårsskiftet.

På grund av det sagda finner utskottet att näringsutskottet bör avstyrka propositionen och motion 177 i fråga om avgifterna och tillstyrka motion 184 i motsvarande delar och motionerna 183 och 185 såvitt avser avgiftsbeläggning av bensin.

2. Stig Josefson (c), Ingemar Hallenius (c) och Kjell Johansson (fp) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Mot bakgrund" och slutar på s. 3 med "i propositionen" bort ha följande lydelse.

Utskottet anser det riktigt att de berörda fonderna, liksom åtgärderna mot försurning, finansieras genom avgifter. Avsaknaden i propositionen av en redovisning av medelsbehovet och en inkomstberäkning av avgiftshöjningarna gör det emellertid svårt att ta ställning till om de föreslagna avgiftsnivåerna är motiverade. Mycket tyder på att de leder till en överfinansiering. Enligt utskottets uppfattning finns varken energipolitiska eller statsfinansiella skäl för den föreslagna avgiftspålagan på bensin, som kommer att medföra en prishöjning som framför allt drabbar boende i orter och regioner där inga rimliga kollektiva resmöjligheter finns.

Vidare vill utskottet erinra om att avgift utgick även för bensin fram till den 1 juli 1982 då den avskaffades i samband med att bensinskatten höjdes med motsvarande belopp. Att återinföra avgiften för bensin så kort tid efter dess avskaffande tyder på dålig planering. Då det som nämnts inte heller visats att avgiften svarar mot något utgiftsbehov kan utskottet inte frigöra sig från misstanken att regeringens avsikt är att något kompensera den uteblivna skattehöjningen på bensin det senaste halvårsskiftet.

På grund av det sagda finner utskottet att näringsutskottet bör, såvitt avser en avgiftsbeläggning av bensin, tillstyrka motionerna 183, 184 och 185 och

avstyrka propositionen. Beträffande avgifterna i övrigt vill utskottet inte motsätta sig att näringsutskottet – om de ifrågavarande utgiftsbehoven finns motiverade – tillstyrker propositionen och avstyrker motion 184 och yrkandena i motion 177 om andra avgiftsnivåer än som föreslagits i propositionen.

